

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

חג השבועות

(חלק יח — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת במדבר, (אה"ק) כא"כו אייר; (בכל העולם) כח אייר — ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חג השבועות

המלאכים „תנה הודך על השמים” – על־פי הלכה – הוא דינא דבר מצרא:

דין הוא⁷, שאם אדם מכר שדה לחבירו, יש זכות לבר־מצרא, לשכנו, להוציא את השדה מיד הלוקח, לפי שזוהי טובה עבור הבר־מצרא שיהיו שדותיו סמוכות זו לזו⁸, והתורה אמרה⁹, „ועשית הישר והטוב בעיני ה”.

וזאת היתה טענת המלאכים: כיון שהתורה היא גנוזה⁹, היינו שהיא נמצאת במרום (בשמים), ואף הם נמצאים בשמים, יש בידם זכות מדין „בר מצרא” לקבל את התורה, ולכן – „תנה הודך על השמים”.

[ועפ”ז מבואר איך בקשו המלאכים לקבל את התורה לרשותם, אחר שכבר נאמר¹⁰ בה „צו את בני ישראל”, „דבר אל בני ישראל” (וכיוצא בזה) – כי

א. בנוגע למתן תורה מסופר בגמרא¹: „בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב”ה רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו. אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה וכו’ אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וגו’² תנה הודך על השמים³. אמר לו הקב”ה למשה החזיר להן תשובה וכו’. אמר לפניו רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה⁴ אנכי ה’ אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם. שוב מה כתיב בה⁵ לא יהיה לך אלקים אחרים, בין עמים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה (ועל־דרך־זה השיב משה למלאכים על יתר הדברות): כלום אתם עושים מלאכה. . משא ומתן יש ביניכם. . אב ואם יש לכם. . קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם. . מיד הודו לו להקב”ה וכו’”.

ואיתא בספרים⁶, שיסוד טענתם של

ספרים – ומהם (נוסף על הנ”ל): באר יצחק (להר”י שאנגי. שאלוניקי תצ”ה) פ’ יתרו דרוש ב. ראש דוד (להחיד”א) פ’ יתרו. חסדי אבות לאבות (להנ”ל) פ”ג מי”ד. מערכי לב (להר”י חזן. שאלוניקי תקפ”א) ערך מ”ת דרוש י”ב. ברית אבות (להר”א בורייאט. ליוורנו תרכ”ב) פ’ יתרו. שפת אמת עה”ת פ’ יתרו. פתח שער לנחל יצחק ח”א וח”ב. וראה אנציקלופדיא תלמודית מע’ בר מצרא.

(7) ב”מ קח, א. רמב”ם הל’ שכנים פ”ב ה”ה. טושו”ע חו”מ סי’ קעה ס”ו.

(8) רש”י ב”מ שם. רמב”ם שם.

(9) ואתחנן ו, ית. ובתשובות מיימוניות לס’ קנין (סי’ טז) שהוא קרוב למ”ע.

(9*) ועפ”ז יומתק זה שלא אמרו בקיצור חמודה שגנוזה.

(10) אבל ראה בר”פ א, ד.

(1) שבת פח, ב ואילך.

(2) תהלים ח, ה.

(3) תהלים שם, ב.

(4) יתרו כ, ב.

(5) יתרו שם, ג.

(6) בס’ שתי ידות (להר”א חזקוני. אמשטרדאם תפ”ו) ר”פ תרומה מביא זה בשם המדרש. ובס’ שארית יעקב (להר”י אלגאזי. קושט’ תקי”א. ליוורנו תק”ג) פ’ במדבר בשם „כת הקודמי ז”ל”, „ראשונים”. ובפני דוד (להחיד”א) פ’ יתרו דהוא „שוגרת ומשוגרת”. ושקו”ט בזה בהרבה

(ב) דינא דבר מצרא הוא רק במכירה, ולא במתנה¹⁶, והתורה ניתנה במתנה.

(ג) בני ישראל הם קרובים לקב"ה, כמו שנאמר¹⁷ „מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו“, ולמעלה מזה: בני ישראל הם „בנים למקום“¹⁸. ועל קרובים¹⁹ (ועל־אחת־כמה־זכמה) בנים²⁰, לא חל דינא דבר מצרא.

(ד) על משה רבינו נאמר²¹ שהיה „איש האלקים“, ומבואר במדרש²² „מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה האלקים“, ואם כן, הרי גם משה רבינו היה „בר מצרא“ לתורה אשר בשמים.

(ה) על הפסוק²³ „ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב“ אמרו חז"ל²⁴,

כי היא קיום העולם והעולם נברא על ידה. אבל צ"ע: (א) סוף־סוף התורה עצמה היא דבר המטלטל, ומאי נפקי' שעי' הוא קיום העולם. (ב) העולם נברא בשביל התורה ולא להיפך, ח"ו. (ג) זה שעי' הוא בריאת וקיום העולם הוא רק בחי' אחוריים שבה ולא בחי' פנים (תניא קו"א ד"ה דוד זמירות. ובכ"מ). וראה לקמן הערה 52. (16) ב"מ שם, רע"ב. רמב"ם שם פי"ג ה"א. טושו"ע שם סנ"ד.

(17) ואתחנן ד, ז.

(18) אבות פי"ג מ"ד. ראה יד, א. שמות ד, כב"ג.

(19) כגירסת הבה"ג (הובא בב"י – בשם הר"ן – לטור חו"מ שם ד"ה ואפילו. ד"ה וכתב עוד) בב"מ שם, ד"קרוב ות"ח לית בהו משום דינא דב"מ".

(20) תשובת הרי"ף הובא בשטמ"ק לב"מ שם. ובש"ך חו"מ שם סק"ל: ולזה הדעת נוטה לכאורה וצ"ע.

(21) ר"פ ברכה. תהלים ז, א.

(22) דב"ר פי"א, ד. מדרש תהלים (באבער) מזמור ז. וראה ספרי ר"פ האזינו (ועד"ן בתי' ותיב"ע שם. תנחומא שם ב): משה קרוב לשמים.

(23) יתרו יח, יג.

(24) שבת י, א. וש"נ.

הדין בבר־מצרא הוא, שגם לא־חזר המכירה מסלקין את הלוקח מן השדה ונותנין אותה לבר־מצרא¹¹].

ובדחיית טענת המלאכים¹² מצינו במפרשים¹³ כמה תירוצים – ומהם:

(א) דינא דבר מצרא שייך רק בקרקע ולא במטלטלין¹⁴, והתורה אינה קרקע¹⁵.

(11) ואדרבה, עיקר דינא דב"מ הוא על הלוקח שצריך להסתלק, ולא על המוכר (פרש"י ב"מ שם, ב ד"ה עכו"ם. ועוד*). וראה בס' מערכי לב שם, שמתעם זה אמר הקב"ה למשה שהוא יחזיר להם תשובה ולא השיב להם בעצמו, כי טענת המלאכים היתה על משה (הלוקח).

ומה שהמלאכים טענו להקב"ה** – י"ל: (א) כיון שטו"ס צריך משה להחזירה לשמים א"כ הפוכי מטרתא למה לי – ע"ד כתובות קי, א (משא"כ בדובין לעכו"ם (ב"מ שם, ב)). (ב) החיוב שעל הלוקח – מטיל על המוכר האיסור דלפני עוור. (אבל עפ"י צ"ע – דטו"ס יש על המוכר איסור (אף – שאינו איסור דבר מצרא). משא"כ הפוכי מטרתא – טרחא בעלמא).

(12) לכאורה אפשר לומר, שתוכן תשובת משה היא שהתורה אינה שייכת בשמים בכלל, ובמילא אין בזה מצרא ובי"מ – אבל ראה לקמן בפנים ס"ה, שטענת המלאכים היתה (לא על חלק הפשט, כ"א) על חלק הסוד בשתורה.

(13) בהתירוצים שהובאו לקמן – ראה בס' שנסמנו בהערה 6.

(14) העיטור ח"א אות מ' מכירת קרקעות* – הובא במ"מ הל' שכנים פי"ג ה"ד. הר"י ברצלוני – הובא בטור שם. שו"ע שם סנ"ג.

(15) להעיר מתניא (פ"ד) „ומשם נסעה וירדה כו"ל.

בס' ברית אבות כ', שלתורה דין קרקע יש לה

(* וראה לקו"ש חיי"ט ס"ע 55 ואילן).

** במערכי לב שם כ' דהקב"ה גילה להם שטענתם היא רק כלפי משה. אבל עפ"י צ"ל שידעו דין דב"מ – לבד כללות ענינו שהוא על הלוקח!

(* בעיטור שם: אפי' מטלטלין. אבל במ"מ שם: לבר ממשטטלי. וראה שער החדש לעיטור שם אות קסט.

אף אחד מהם אינו מוזכר במענה משה רבינו עצמו למלאכים³³.

ואדרבה: תוכן שלשת התירוצים האחרונים הוא לכאורה ההיפך מטענת משה רבינו: בתירוצים אלו מודגש עד כמה משה (וכל אחד מישראל) קרוב לקב"ה, שייך לשמיים ושותף לקב"ה; ואילו ההדגשה בגמרא היא להיפך – שהתורה קשורה לירידה למצרים וכו', היינו שהמענה בגמרא מבטא ומדגיש את הגשמיות של הלוקח, עד ל"קנאה", "יצר הרע" וכו'.

ד. גם יש להקשות על שני התירוצים הראשונים (נוסף על הקושיא הכללית הנ"ל):

(א) בתירוץ הראשון: הא דבמטלטלין ליתא דינא דבר מצרא, הרי זה משום שטעם דינא דבר מצרא – שיהיו שדותיו סמוכות זו לזו – אינו שייך במטלטלין, כי מטלטלין יכול אדם לקנות במקום אחר ולהביא למקומו³⁴.

שמשה רבינו היה "דן דין אמת לאמתו" וכאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". והדין הוא²⁵, שאם הלוקח הוא שותפו של המוכר לא חל כאן דינא דבר מצרא²⁶.

ב. לכאורה יש להקשות על שני התירוצים האחרונים: הלא משה קיבל תורה מסיני²⁷ לא רק לעצמו אלא לכל²⁸ ישראל²⁹?

ותירצו מפרשים: א) כל בני ישראל הם בני מצרא לתורה, שהרי נשמות ישראל "גזורות מתחת כסא הכבוד"³⁰.

ב) בשעת מתן תורה היו כל ישראל שותפים לקב"ה, שכן כבר קבלו מצות שבת במרה³¹ (קודם מתן תורה), ואמרו רז"ל³², "כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו וכו' כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית".

ג. אבל – צריך עיון בכל התירוצים האמורים, כי העיקר חסר מן הספר –

(25) רמב"ם שם פ"ב ה"ה. רא"ש ב"מ שם ס"א. נמוקי שם. טושו"ע שם סמ"ט.

(26) ת"י זה הוא אליבא דמ"ד (זבחים קטז, א) ויתרו קודם מ"ת בא (כמ"ש בס' באר יצחק).

(27) אבות פ"א מ"א. ובשבת שם: תורה שאתה נותן ל'.

(28) חוץ מפילפולא דאורייתא שניתנה למשה אלא שנהג בה טובת עין ונתנה לישראל (נדרים לה, א).

(29) ופשוט דאין לומר שהאדם ב"מ לשמים (יותר מהמלאכים) מצד זה שהוא מורכב מן העליונים" (ב"ר פ"ח, יא. פ"ב, ח), ובג' (ד') דברים דומה (רק – דומה) למלאכי השרת (חגיגה טז, א. אדר"נ פ"ז, ב. ב"ר פ"ח שם).

(30) זח"ג כט, רע"ב. וראה הנסמן בנצוצי זהר לזח"א ק"ג, א.

(31) סנהדרין נו, ב.

(32) שבת ק"ט, רע"ב.

(33) ומ"ש במפרשים, דבזה שא"ל הקב"ה למשה "אחוז בכסא כבודי" רמז לתשובה (דלעיל ס"ב) דנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד – אינו מובן, שהרי בדברי משה אין כל רמז לזה. וראה מ"ש במפרשים הנ"ל – ע"ד הפלפול – בכמה תירוצים דלעיל.

(34) ומ"ש בסמ"ע (חו"מ שם סקצ"ז) "דדוקא בקרקע שהוא קנין עולם תקנו דין מצרנות כו' ולא בהני" – היינו לפי ששם איירי שא' מן השותפין רוצה למכור וזכה לא שייך טעם המבואר בפנים. והא דמפרש (וכן בפרישה לטור) שבשו"ע איירי בנדון דשותפות* – י"ל, כי בלאה"כ פשוט שאין שייך במטלטלין דב"מ מטעם המבואר בפנים.

(* ובפרט שבמקור הדין (נסמן בהערה 14) לא נזכר שאיירי בנדון דשותפות. וראה השקו"ט בב"י לטור שם ד"ה אבל לא במטלטלין.

ושלש לשונות אלו מורות על שלשת האופנים שבשייכות התורה לבני ישראל, כמבואר בכמה מקומות⁴¹. ואם כן, כיון שיש בתורה גם גדר של „מכר“, הרי גם בה שייך דינא דבר מצרא⁴².

ה. תירוץ נוסף (המתאים לכאורה ללשון הגמרא) מצינו, בהקדים ביאור המפרשים⁴³ שטענת המלאכים היתה על חלק הסוד שבתורה: גם המלאכים יודעים שאין להם כל שייכות לחלק הפשט (והעשייה) שבתורה, וממילא, טענתם מדינא דבר מצרא היתה על חלק הסוד. ומאחר שלבני ישראל ניתנה כל התורה, והמלאכים היו יכולים לקבל רק חלק אחד – הרי הדין הוא⁴⁴ ש„מכר כל נכסיו לאחד לית בה משום דינא דבר מצרא“.

ודין נוסף מצינו⁴⁵, שאם היה המצרן

אבל בנוגע לתורה אין מקום לטעם זה^{34*} – התורה היא דבר שאי אפשר להשיגו במקום אחר³⁵.

(ב) בתירוץ השני: בנוגע לתורה מצינו שלש לשונות: (א) „ירושה“³⁶ – כדכתיב³⁷ „תורה צוה לנו משה מורשה וגו“ (ב) „מכירה“ – כמאמר רז”ל³⁸ „אמר הקב”ה לישראל מכרתי לכם תורתי כו“ (ג) „מתנה“ – כמאמר רז”ל³⁹ „שלש מתנות טובות נתן הקב”ה לישראל כו” תורה כו“ וכונוסח התפלה: זמן מתן תורתנו⁴⁰.

^{34*} ואין להקשות דא”כ שוב בטל הדין דבר מצרא, שהרי דינא דב”מ הוא רק אם הלוקח יכול לקנות שדה במקרא –

כי בקשת המלאכים תנה הודך על השמים פשיטא דהיינו שתהי” רק כמ”ש בלקו”ת תזריע (כג. ב. ובאה”ת (שם כרך ב’ ע’ תקלא ואילך)) – הלימוד (בעולם המלאכים) יצירה, והוא עתה בלימוד תנ”ך ורז”ל בכתהאריז”ל (ליקוטי תנ”ך והש”ס שלו וכו’), ו(רק) באופן כזה ילמדוה ג”כ בני נשמות בגוף בעוה”ז, אבל אז עיקרה בשמים כי (למטה ידועה רק מציאות הרוחניות ולא מהותה. ואפילו אם גם בזה ישתוו עם המלאכים – בכ”ז קל יותר הבנתה למלאכים, שהם יותר רוחניים, ובני” צטרכו ליגיעה יותר (ולמשלים מהגשם – דוגמת קניית במקרא).

(35) כי לאחר שניתנה תורה למטה – „א” בשמים היא“ (ב”מ נט, ב).

(36) ונוגע להלכה – ראה סנהדרין נט, א.

(37) ברכה לג, ד.

(38) שמו”ר פל”ג, א. וראה ברכות ה, א: בא וראה שלא כמדת הקב”ה כו’ אדם מוכר חפץ כו’.

(39) ברכות שם. וראה ב”ר פ”ו, ה: ג’ דברים נתנו מתנה לעולם. וראה שמו”ר פכ”ה, א: במתנה נתנה לו. ועד”ז שם פל”ג, ב. וראה שבת קה, א: אנא . . . יהיבית.

(40) ראה המשך וככה תרל”ז פע”א: וי”ל מתן תורה הוא בחי” מתנה שבתורה. בנוגע לנוסח ברכת התורה – ראה לקו”ש ח”ג ע’ 115 הערה 23.

(41) ראה בכ”ז בארוכה: המשך וככה שם פט”ו. סח. ד”ה אם רוח המושל תר”ל פ”ג. ד”ה תורה צוה תרנ”ד. ד”ה אם רוח המושל תרצ”ה פ”ד ואילך (סה”מ קונט” ח”ב שסא, א ואילך). ד”ה תורה צוה תש”ב. לקו”ש שם ס”ב ואילך.

(42) במכ”ש מהא דמתנה שיש בה אחריות יש בה דינא דב”מ (ראה בהמצוין בהערה 16). וגם לפמ”ש הרשב”ם (ב”ב נא, א ד”ה ה”ג במס’. וראה תוד”ה ולמה קידושין כו, א) דהיכא שכתב בשטר לשון מכר ומתנה לית בה דדב”מ – הרי מפורש שם הטעם כי „במתנה ביקש ליתנה לו ולמה כתב לו בלשון מכר כדי ליפות כחו“. אבל בתורה הרי ישנם ב’ ענינים ואופנים נפרדים דמכר ומתנה, ומצד המכר שייך בזה דדב”מ.

(43) אלשיך לתהלים מזמור ח. חדא”ג שבת כאן. ועוד. וראה בכמה מהס’ שנסמנו בהערה 6. וראה אוה”ת בשלח ע’ תרמו ואילך.

(44) ב”מ קה, ב. רמב”ם שם פ”ב ה”ו. טושו”ע שם סל”ו.

(45) רש”י ב”ב ה, א ד”ה ארבעה. בעה”מ לב”מ שם, הובא בגמקו”י ב”מ שם. העיטור אות מ’

למלאכים הוא (לא כל-כך מצד מלחמת היצר, אלא) מצד כללות הענין, שחלק הפשט (והעשיה) שבתורה לא שייך במלאכים].

ו. והביאור בזה:

תכלית התורה היא – שעלידה מתמלאת כוונת הבריאה, „נתאוה⁴⁷ הקב"ה להיות לו (יתברך⁴⁸) דירה בתחתונים". וידוע⁴⁹ הדיוק בלשון „דירה", שכשם שהאדם נמצא בדירתו בכל עצמותו, כך נתאוה הקב"ה שעצמותו יתברך יומשך ב„תחתונים". וזה נעשה עלידי התורה, כי עלידי התורה „אָתָּנוּ אתם לוקחים"⁵⁰.

ומצד זה מסתלקת טענת המלאכים מדינא דבר מצרא: הדין הוא⁵¹, שאם הבר-מצרא רוצה בקרקע לצורך זריעה, והלוקח רוצה בקרקע לבנין בית, ניתנת השדה ללוקח, לפי ש„ישׁוב עדיף ולית בה משום דינא דבר מצרא". ועל-דרך זה בענינינו⁵²: כיון שתכלית התורה היא

צריך את הקרקע רק להרוחה, והלוקח צריך אותה משום ש„דחיקא ליה שעתא", לא חל דינא דבר מצרא. וכן הוא בנידון דידן: הצורך של ישראל בתורה הוא בדוגמת „דחיקא ליה שעתא", כי התורה היא חיותו של יהודי („הם חיינו"), ועלידי התורה ביזו לנצח את יצרו הרע, כמאמר רז"ל⁴⁶, „בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין"; משא"כ רצון המלאכים בחלק הסוד שבתורה, באין להם יצר הרע, הרי הוא על-דרך „להרוחה".

אבל גם על תירוצים אלה יש להקשות: הלא מענה משה רבינו, שלמלאכים אין שייכות לחלק הפשט והעשיה שבתורה – „למצרים ירדתם .. כלום אתם עושים מלאכה .. משא ומתן .. אב ואם .. יצר הרע יש ביניכם" – לא היה חידוש עבורם; המלאכים ידעו זאת מקודם ולכן בקשו מלכתחילה רק את חלק הסוד שבתורה. ואילו התירוץ על זה, ש„מכר כל נכסיו לאחד לית בה משום דינא דבר מצרא", או שהתורה היא חיותם של בני ישראל – אינו מוזכר אפילו ברמז בדברי משה.

[כלומר: הצורך של ישראל בתורה באופן של „דחיקא ליה שעתא" מצד מלחמת היצר הוא הסבר המצב ש„יצר הרע יש ביניכם"; אבל מלשון תשובת משה רבינו והאריכות בזה, „כלום אתם עושים מלאכה .. משא ומתן .. אב ואם יש לכם" משמע, שמענה משה

(47) תנחומא נשא טז. ועוד. תניא פל"ו.

(48) כן ה"י מוסיף (פעמים רבות) כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע – נתבאר בלקו"ש ח"ט ע' 27 ואילך.

(49) אוה"ת בלק ר"ע תתקצו. המשך תרס"ו בתחילתו (ס"ע ג'), ובכ"מ.

(50) ויקר"פ ל"ג, יג (לענין מצות). וראה שמו"ר ר"פ תרומה. פל"ג, ו. תנחומא תרומה ג. וראה תניא פמ"ז. ועוד.

(51) ב"מ שם. רמב"ם שם פ"ד ה"א. טוש"ע שם סכ"ו.

(52) ראה עד"ז בס' שארית יעקב (שבהערה 6), שמכיון שבתורה נברא העולם, ותנאי התנה הקב"ה כמע"ב אם ישראל מקבלים תורתי מוטב ואל"א אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, הר"ז דוגמת הדין דארעא לבתי עדיף משום דישוב עדיף לך. אבל טעם זה אינו מספיק, כי: א) גם החיות

מכירת קרקעות. רמ"א בשו"ע שם סמ"ט. ופליגי על התוס' ב"ב שם ד"ה ארבעה. רמב"ן במלחמות ב"מ שם. הג"מ שם פ"ב ה"ג. דיעה הב' ברמ"א שם.

(46) קידושין ל, ב.

ניתנה על-מנת לעשות לו יתברך דירה בתחתונים⁵⁵.

ז. מה שהתורה לא ניתנה למלאכים אינו משום שהעליונים אינם נזקקים להמשכת העצמות שעלידי התורה – שכן, גם בעולמות העליונים מצד עצמם מאירה רק הארה מאלקותו יתברך, ועולמות אלו הם, "ירידה מאור פניו יתברך"⁵⁶;

אלא שעבודת התחתונים מביאה להמשכת העצמות, "דירה לו יתברך", גם בעליונים, בכל סדר ההשתל-שלות⁵⁷;

וכידוע⁵⁸ המשל על זה: על-מנת להרים בנין עלידי, כלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר" (מין מנוף), צריך להניח את הכלי תחת, "חלקים התחתונים שבו דוקא", אבל אם יוגבה הבנין, "מאמצע כו' לא היה מגביה התחתונים".

ולכן יש הכרח שהתורה יתנתן למטה דוקא, בעולם הזה, "התחתון כו' שאין תחתון למטה ממנו"⁵⁹, כי עי"ז מתעלה כל "בנין" סדר ההשתלשלות.

וזהו גם תוכן הדגשת משה רבינו בתשובתו, "קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם" – לכטא ולהדגיש את

לעשות לו יתברך דירה ("בית"⁵³) בתחתונים, סרה טענת המלאכים מצד דינא דבר מצרא.

וזה היה מענה משה רבינו, "למצרים⁵⁴ ירדתם . . כלום אתם עושים מלאכה . . משא ומתן יש ביניכם וכו'": התורה שייכת לבני ישראל כפי שניתנה באופן שהיא עוסקת בישוּבו של עולם, עולם הזה הגשמי ("בין עמים . . קנאה יש") דוקא (כי התורה

של עולמות העליונים תלוי בתורה* (ראה תניא רפכ"ג. קו"א ד"ה דוד זמירות. ובכ"מ). ב) זהו רק בחי' אחרונים שבתורה ולא בחי' "פנים" שבה (קו"א שם). ג) ועיקר: זה שקיום העולם הוא ע"י התורה אינו נרמז כלל בתשובת משה.

משא"כ עפמשי"כ בפנים, שתשובת משה היא כי התכלית של נתינת התורה הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים – דוגמת ישוב וחיווק העולם. וכזה מתבטא עצם ופנימיות התורה – ראה לקמן ס"ח והערה 61.

53) להעיר מהמבואר (ד"ה בשעה שהקדימו תשי"ב. ד"ה יבחר לנו תשכ"ג) שהכוונה דדירה בתחתונים (שמושרשת בעצמותו ית'), היא הסיבה (ועי' מה שכל אדם יש לו רצון מוחלט בעצמותו לבנות בית.

54) מל' מיצר וגבול, בחי' העלם והסתר (תו"א מט. ד. ועוד) – כללות עוה"ז שאינו מאיר שם גילוי אלקותו ית' שלמעלה מן הטבע (ראה שם ג, ב – לענין זמן הגלות).

55) וראה מדרש תהלים מזמור ת: א"ל אינה ראוי' להתקיים בכס . . והיכן היא מתקיימת בתחתונים שנאמר אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי.

56) תניא פל"ו. וראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א פ"ד.

57) להעיר מד"ה נ"ח תרמ"ג ספ"א [נדפס גם ב,התמים" ח"ג ע' מז].

58) תו"א ד, א.

59) תניא שם.

* ואף שזה תלוי בקיום התורה, היינו קיום המצות הכתובות בתורה (שהונו פי' מרז"ל בראשית בשביל התורה ועוד), במעשה המצות של התחתונים (תניא וקו"א שם) – הרי (ולא הטעם דלקמן) זהו מפני שהתורה ניתנה למטה, שהרי פשוט שכשביקשו המלאכים תנה הודך על השמים – גם קיום המצות כלול בזה (אלא שהוא ברוחניות). ולהעיר מנרז"ל (ראה תניא פ"ד ופ"כ) דאהוי"ר הם שרש כל מ"ע ומל"ת – ואהוי"ר ה"ה עבודת המלאכים וכו'. וראה תניא רפ"ט.

הרע, בוקעת את כל ההעלמות וההסתרים ומהפכת אותם מחשוכא לנהורא; פעולה זו – אתכפיא ואתהפכא של קליפות „שהן נגד הוי' ממש” לענין של קדושה – היא ענין של התחדשות, של הפיכת „יש” (וישות) – ל„אין”, וכח ההתחדשות הוא בעצמותו יתברך, שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא (לחדש) יש מאין⁶², והוא הנותן את הכח לעשות מיש אין⁶³.

וגם מעלה זו של כח ההתחדשות מרומזת בתשובת משה – בטענתו „אב ואם יש לכם”:

ידוע⁶⁴ שענין ההולדה הוא מעין ההתחדשות מאין ליש, ולכן הוא נעשה רק בכח האין־סוף. וכח זה אינו נמצא במלאכים⁶⁵;

וזה היתה טענת משה רבינו, שכח התחדשות זה נמצא בנשמות בני ישראל למטה, שעלידי עבודתם בעולם הזה הרי הם „מולידים” – נוטלים דברים תחתונים ועושים אותם (ועי' את כל סדר ההשתלשלות) לדירה לעצמותו ומהותו יתברך.

(משיחת יום ב' דחגה"ש תשי"ח)

היותו של העולם הזה „התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו יתברך כו' עד שהוא מלא קליפות כו”⁵⁹.

ח. ועדיין אינו מובן: הן אמת שכדי לעשות לו יתברך דירה בתחתונים צריכה התורה להיות למטה – אבל אין זה מסלק את טענת המלאכים מצד דינא דבר מצרא: סוף־סוף הם בני מצרא ורצונם לעשות „דירה” („בית”) – על־כל־פנים – בעליונים?

ובהכרח לומר, שענין הדירה לו יתברך – המשכת העצמות – אינו יכול להעשות כלל (אפילו בעליונים) עלידי עבודת המלאכים⁶⁰; דוקא על־ידי עבודת התחתונים נעשית המשכת עצמותו יתברך בסדר ההשתלשלות.

ביאור וטעם הדבר: כח העצמות שבתורה מתגלה ובא לידי פועל רק בעבודת הנשמה בהיותה נתונה במצרים וגבולים של העולם הזה⁶¹. הנשמה יורדת לעולם „מלא קליפות וסטרא אחרא שהן נגד הוי' ממש”⁵⁹, ובעולם תחתון זה היא נלחמת ביצר

34

(60) ראה אוה"ת ויצא תננה, ב. וראה ג"כ

אוה"ת בשלח שבהערה 43.

(61) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות סי"ט (בביאור מרז"ל – קידושין ל, ב – בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין), דעצם התורה שמיחדת בעצמותו ית' מתבטא דוקא בזה שהיא תבלין להיצה"ר.

(62) אגה"ק סי' כ (קל, רע"ב).

(63) ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 23 ואילך.

חיי"ב ע' 74-5. וש"נ.

(64) המשך שמח תשמח תרנ"ז ע' 3 (סה"מ

תרנ"ז ע' קעה) ואילך. וראה לקו"ת שה"ש מ, א.

(65) לקו"ת שם (לט, ד ואילך). ביאוה"ז ה, ד.

